

Zeitschrift: Der Geschichtsfreund : Mitteilungen des Historischen Vereins Zentralschweiz

Herausgeber: Historischer Verein Zentralschweiz

Band: 4 (1847)

Artikel: Urkundenlese aus dem Zisterzienser-Frauenkloster Ebersegg

Autor: Schneller, Joseph

DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-110026>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 08.08.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

C.

Urkundenlese aus dem Cistercienser-Frauenkloster Ebersegg.

1274 bis 1295.

(Von Joseph Schneller.)¹⁾

1.

1274, 12 Herbstmonats.

Rudolfus Constantiensis electus fundationem et dotationem claustrum monialium Cisterciensis ordinis apud Eberseche²⁾ in omnibus partibus confirmat.

Abgedruckt Bd. I. 33.

2.

1275, 23 Heumonats.³⁾

Cum ob rei geste memoriam conservandam, litis seu questionis materiam precavendam, obliuionemque novercam memorie propulsandam, necesse sit et expediens, ut facta | priorum posteris

¹⁾ Die Urkchriften werden alle im Klosterarchiv Rathhausen aufbewahrt, und wurden mir durch die Hand der Wohlehrw. Frau Abtissin gütigst mitgetheilt.

²⁾ Die nunmehrige kleine Thalgemeinde Ebersegg liegt im Canton Zürich, 1 Stunde von Altishofen, und 2½ Stunden von Böfingen entfernt.

³⁾ Außer dieser urschriftlichen Stiftungs-Urkunde findet sich im Archive Rathhausen noch ein zweiter Brief, ähnlichen Inhalts, vor, beglaubigt und besiegelt durch den Sänger der Stift Böfingen, Johannes von Büttikon, unterm 4 Hornungs 1322. — Eine spätere Uebersetzung hat Neugart. (II. 293.)

perpetuanda, scripturarum testimonio fulciantur. Norint vniuersi quos nosse fuerit oportunum, quod nobilis vir. R. dominus de Balma, et Jacobus | de Vischebach Ciuis Zovingensis, Claustrum monialium Cisterciensis ordinis, quod in terminis ville de Ebersegge, Constantiensis diocesis, consensu prefati diocesani ac | Plebani loci, videlicet decani in altlishoven liberaliter accedente fundarunt, in honorem dei, ac matris eius virginis gloriose, submitentes illud et subesse volentes | in perpetuum cum personis et rebus domui sancti urbani prefati ordinis et diocesis antedicti, bonis subscriptis in ipso fundationis principio dotaverunt, videlicet, Primo | prefatus Nobilis dedit pro dicta fundatione ordini et Monialibus dicti loci ipsam villam Ebersegge, et iuspatronatus Capelle eiusdem, cum omnibus rebus, juribus, | proventibus et pertinentiis eorumdem, libere et absolute ab ipsis in perpetuum possidenda, procurans nichilominus, quod dominus Constantiensis, loci diocesanus, dictam capellam | cum suis juribus tam spirituilibus quam temporalibus a sua jurisdictione absolvit, et prefatis Monialibus concessit et tradidit pleno jure retinendam pacifice | et possidendam, et insuper predictas Moniales et locum ipsarum cum personis et rebus a sua etiam jurisdictione absoluit, et concessit eis ibidem Abbaciam ordinis | predicti construere, et habere Cimiterium, et ius sepulture, et gaudere libertatibus ordinis antedicti, prout hec omnia in literis sue concessionis et exemptionis plenius | continentur. Item predictus Jacobus fundator dicti loci dedit libere et absolute villam suam de Wegeringen, dicte fundationi contiguam, cum omnibus Juribus | et pertinentiis eiusdem, tam in agris, pratis et siluis adiacentibus, vbi habent plene de terra arabili circa abbaciam ad quinque aratra et amplius, et feenum | sufficiens tam pro aratris quam pro vaccis et ovibus sufficientibus Conventui pro dicto loco, ad quam etiam terram exco lendam dedit incontinenti boves et equos | plene ad tria aratra instauranda, et vaccas et oves que pro lacticiniis et lana sufficiunt Conventui primordiali. Item dedit vndecim Sco- | pozas allo- dii sui sitas in villa Egolzwile que soluunt . xi. lib. in denariis et annona, et Lacus ibidem sitos pro piscatione. Item dedit . viij. Scopozas sitas | in villa Langenowe, que soluunt annuatim . viij. lib. et x. solidos in denariis et annona. Item duas Scopozas si- tas in villa Badachtal que soluunt . xxxii. | solidos. Item dedit

vnam Scopozam sitam apud witckon que soluit . xij. solidos. Item vnam scopozam sitam apud Witoldingen, que soluit. x. solidos. Item dedit | vnam vineam sitam ante Municipium de Liechtstal. Insuper dominus Waltherus de Bvtinkon miles dedit dicte fundationi quoddam nemus dictum Esche, | bonum cum noualibus suis que soluunt annuatim ad minus duas libras. Item Anshelmus dictus Berwardi Civis Zovingensis dedit dicto Cenobio vnam Sco- | pozam sitam in villa Nebinkon, que soluit . x. Modios Spelte. Item Waltherus et Wernherus de Bodenberg dedit (sic) unam siluam ipsis vtilem et necessariam sitam apud | Imz- cencuel. In horum testimonium et robur presens scriptum sigillis predictorum fundatorum vna cum sigillis honorabilium virorum, videlicet L. prepositi et Capituli Zovingensis | est firmiter communatum. Actum apud Ebersegge quod nunc dicitur Pura vallis. Anno domini . M. CC. LXXV. crastino beate Marie Magdalene.¹⁾

¹⁾ v Balm's Siegel hängt ganz; jenes des v. Fischbach etwas Weniges zerstört. — Die Freien von der Balm führten in ihrem Siegel einen auf drei Branken aufrecht stehenden, rechts gefehrten, Löwen mit langem Schweife. Rudolf der ältere, der Stifter von Ebersegg, hatte ein rundes Siegel in der Größe eines Brabanterthalers, mit der Umschrift:
† S': ROVDOLFI : DE : BALMA : (siehe Beilage Tab. II. Nr. 1.) Das Siegel Rudolfs des jüngeren, des Anteilhabers am Morde Königs Albrecht, ist kleiner aber schöner geformt. Es hängt nicht mehr an einer Urkunde vom 29. Augstm. 1306 (Archiv Rathhausen), nur in einem kleinen Bruchstücke, Urkunde vom 21. Augstm. 1306 (Hausarchiv Pfyffer v. Altishofen), aber wohlerhalten an einem Briefe vom 9. Jän. 1309 (Archiv St. Urban.) Einzig ist in diesem Siegel bei Rudolf das V vor dem O gestellt.

Das Siegel des Mitsifters Jacobs v. Fischbach, Bürgers zu Zosingen, ist oval, führt zwei gegen einander gefehrte, etwas gebogene Fische, und hat in Umschrift: **† S' IACOBI : DE : VIS** (Tab. II. Nr. 2.)

Die Abtissin des Klosters Ebersegg führte ein ovales Siegel, dessen Bild eine Nonne mit Stab und Buch darstellte, mit der Umschrift:
† S. ABBATISSE. PVRE. VALLIS. (Tab. II. Nr. 3.) Mehrere alte Urkunden unter den Ebersegger-Briefen werden durch die Klostervorsteherinnen besiegelt; allein an keinem Einzigen hing mehr das Insiegel. Erst bei einer Urkunde vom 22. Herbstmonats 1337 war ich so glücklich, auf ein ziemlich gut erhaltenes Siegel zu treffen.

Bevor der Convent siegelfähig war, siegelte die Meisterin gemeinsam für sich und ihre Mitschwestern; daher die obige allgemeine Umschrift.

3.

1273, 20 Herbstmomats.

Nouerint vniuersi presencium inspectores, quod Katerina pupilla de Roggeliswile amore celestium hujus mundi delicias fallaces relinquere, et christo celesti sponso | cupiens adherere, portionem possessionum que sibi ex successione paterna iure hereditario competitbat, videlicet medietatem curtis in Roggeliswile quam tenet Wernherus | de Liebingen et soluit annuatim illa medietas. xxx. viii. solidos denariorum, et tria quartalia auene, iiiii. gallinas et LX. ova, et unam scoposam sitam in eadem villa quam tenuit | R. de Rigoliswile, et soluit xii. solidos, et tres pullos, et xx. ova pro remedio anime sue et patris sui C. bone memorie de Roggeliswile, dedit et tradidit conventui et | domui de Ebersegg Cisterciensis ordinis per manum domini Jo. de Roggeliswile tutoris sui legitimi ac patruelis, et de consensu Nobilis viri. H. Comitis de vroburch domini | sui liberaliter accedente, De voluntate etiam Margarete matris sue ac Ottonis fratris sui et — — sororis sue et assensu libero et expresso pacifice in perpetuum ab | eisdem possidenda, Quia in dicto loco habitum religionis assumpsit et vult illic domino famulari. Et quia predicta curtis fuit dotalicium matris sue cui tamen iuri predicta | mater renunciauit coram testibus subscriptis et aliis fide dignis, in manus domini Jo. predicti tutoris puerorum suorum, taliter est inter ipsam et

Nachdem aber die Cistercienserconvente durch Papst Benedict XII. eigenes Siegelrecht erhalten hatten (vergl. Bd. II. S. 21. Anm. 3.), finden wir auch in Ebersegg ein besonderes Conventsiegel. Dieses muß zwischen 1341—1342 angefertigt worden sein. In einer Urkunde vom Jahre 1341, an dem nechstn mendage vor sancto Benedictus tage der da komet in dem Brachod, siegelt die Vorsteherin noch allgemein; am 6 Aprils 1342 und 15 März 1343 erscheint der Convent zu Ebersegg das Erstmal mit eigenem Siegel, und die Abtissin setzt von nun an ihrem Siegel den Vornamen bei. Ich habe zur Nachbildung das Siegel der letztern Urkunde, als das besser erhalten ist, gewählt. Es ist rund, von der Größe eines Fünfrankenstückes, stellt eine stehende Madonna mit dem Kinde und einer Lilie vor, und in der Umschrift liest man: **† S * CONVENTUS. DOM. PVRE. UALLIS.** (Tab. II. Nr. 4.)

Die getreuen Nachbildungen der 4 Siegel lieferte das Vereinsmitglied, Herr Robert Zünd in Ucern.

conuentum predictum ordinatum, videlicet | quod abbatissa dicti loci que pro tempore fuerit debet prefate Margarete dare singulis annis quamdiu vixerit, xxx. solidos censuales in recompensationem vsufructus qui sibi in | supradicta curte nomine dotalicij compe- tebat. Si vero predicta Katerina filia eius ante mortem matris mortis debitum exsoluat, tunc predicti. xxx. solidi absolute matri cedunt, | et post matris obitum legitimis heredibus Katerine, et rediditus (sic) vnius libre denariorum clauistro supradicto absolute et libere remanebunt. Si autem mater ante mortem predicte filie de- | cesserit, supradictum claustrum predictos reditus integraliter possidebit. Ita quod de possessionibus illis post mortem Katerine heredibus suis cedere non debet. Huius rei testes sunt: dominus Volricus | quondam abbas in aurora, Jo. cellararius, C. Custos, monachi sancti vrbani, B. custos et Canonicus Zouingensis, H. viceplebanus in phafena, Volricus de Ifental, Jacobus de Vischebach, R. de Knu- | tuvile, B. dictus Ilnbrecht, burgenses in Zouingen, Wernherus de altenbach, C. dictus reise, Jacobus Kramer, et quam plures alii fide digni. In cuius rei testimonium et ro- bur, presens scriptum | est sigillis videlicet venerabilis domini. M. abbatis sancti Vrbani, et Nobilis viri. H. supradicti comitis de vroburch, et B. Custodis Zouingensis firmiter communitum. Ego vero. Jo. | de Roggeliswile tutor supradictus, quia proprium si- gillum non habeo, sigillo B. predicti custodis vsus sum. Ego. B. Custos predictus de rogatu. Jo. | antedicti tutoris, Sigillum meum presentibus duxi apponendum. Actum et Datum Anno do- mini. M. CC. LXX. V. In vigilia beati Mathei apostoli.

4.

1276, 50 Herbstmonats.

Johannes Episcopus servus seruorum dei. Dilectis in Chri- sto filiabus — — Abbatisse et Conventui | Monialium pure vallis Cisterciensis ordinis Constantiensis diocesis, Salutem et apostoli- cam benedictionem. | Cum a nobis petitur quod justum est et ho- nestum, tam vigor equitatis | quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum per- | ducatur effectum. Ea propter dilecte in Christo filie vestris justis postulationibus | inclinati, omnes libertates et immunitates a predecessoribus no- stris Romanis Pontificibus per | privilegia, seu alias indulgentias

uobis et Monasterio uestro concessas, nec non liberta- | tes et exemptiones secularium exactionum, a Regibus et Principibus aliis- que Christi fide- | libus rationabiliter vobis indultas, sicut eas juste ac pacifice obtinetis, uobis et per uos | eidem Monasterio auctoritate apostolica confirmamus et presentes scripti patrocinio communimus. | Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere uel ei ausu | temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis dei | et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se nouerit incursum. Datum Viterbii | ij. Kl. Octobris. Pontificatus nostri Anno Primo.

5.

1276, 4 Weinmonats.

Johannes Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis in Christo filiabus — — Abbatisse et Conventui Monialium Pure uallis Cisterciensis ordinis | Constantiensis diocesis, Salutem et apostolicam benedictionem. Sacrosancta Romana ecclesia devotos et humiles filios ex assuete pietatis officio propensiis | diligere consueuit, et ne pravorum hominum molestiis agitentur, eos tamquam pia mater sue protectionis munimine confovere. | Ea propter dilectione in domino filie uestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, personas vestras et locum, in quo di- | vino estis obsequio mancipate, cum omnibus bonis que in presentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum justis modis pre- | stante domino poterit adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus. Specialiter autem terras, domos, possessiones, | Grangias, redditus, prata, silvas, pascua et alia bona uestra, sicut ea omnia juste et pacifice possidetis, uobis et per vos vestro | Monasterio auctoritate apostolica confirmamus, et presentes scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam nostre protectionis et confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem | hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se nouerit | incursum. Datum Viterbii, iiiij. Non. Octobris, Pontificatus nostri Anno Primo.

6.

1276, 5 Weinmonats.

Johannes Episcopus seruus seruorum | dei. Dilectis in Christo filiabus Abbatisse et Conventui Monasterii pure vallis Cisterciensis | ordinis Constantiensis dioecesis, Salutem et apostolicam benedictionem. Devotionis vestre precibus inclina- | ti, presentium vobis auctoritate concedimus, vt possessiones et alia bona mobilia et immo- | bilia, que liberas personas sororum vestrarum, mundi relicita vanitate, ad vestrum Monasterium | convolantium, et professionem facientium in eodem, jure successionis vel alio iusto tytulo | si remansissent in seculo contigissent et ipse potuissent aliis liberis erogare, feoda- | libus duntaxat exceptis, valeatis petere, recipere, ac etiam retinere sine juris preiudicij | alieni. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessionis | infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, | indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se nouerit incursum. | Datum Viterpii. iij. Non. Octobris. Pontificatus nostri Anno Primo.¹⁾

7.

1277, 26 Wintermonats.

Nouerint vniuersi presencium inspectores, quod Nos Ptolomeus dei gratia Sardanensis Episcopus vices domini Episcopi Constantiensis | gerentes, Anno domini M. CC. LXXVII. Indictione quinta, in die beati Chonradi Episcopi Ecclesiam dominarum de Ebersecca | ordinis Cisterciensis, cum duobus altaribus sollempniter consecrauimus, videlicet ipsam Ecclesiam cum majori Altari in honore | virginis gloriose, Reliquum quoque altare in honore sancte crucis et beati Vlrici Episcopi et confessoris. Nos quoque | ibidem Cimiterium consecrauimus dicto die. Et quoniam ut ait apostolus: Omnes stabimus ante tribunal Christi recepturi vnuquisque | siue bonum fuerit siue malum, Idcirco oportet nos extreum diem operibus pietatis et misericordie preuenire, volen-

¹⁾ Diese Bulle ist nur noch in einer durch Jacob von Rinach, Propst zu Münster, beglaubigten, und unterm 28 Brachmonats (in vigilia beatorum apostolorum Petri et Pauli) 1341. Ind. 9. ausgestellten Abschrift vorhanden.

tes | igitur ut venerabilis locus sive cenobium predictarum dominarum congruis honoribus a concursu fidelium honoretur, | omnibus vere penitentibus et confessis, qui ad locum dictarum dominarum in anniversario dedicationis earum Ecclesie | atque claustrum, quod erit dominica iij. post pascha videlicet qua cantatur Iubilate, causa devotionis accesserint, de misericordia | omnipotentis dei et apostolorum Petri et Pauli confidentes, xl. dies criminalium et annum venialium de iniuncta | ta eis penitentia misericorditer in domino relaxamus. In cuius rei robur et perhennem memoriam, presentem | cedulam sigilli nostri munimine duximus roborandam. Datum apud Ebersecca die et anno supradictis.

8.

1279.

Ptolomeus dei gratia Sardanensis Episcopus, Venerabilis patris domini. R. Constantiensis Episcopi, | in pontificalibus plenarie vices gerens, vniuersis presentes literas inspecturis salutem in domino. | Quoniam nullum mallum impunitum, et nullum bonum inremuneratum testante scriptura | diuina, Idcirco oportet nos extreum diem elymosinis et bonis operibus prevenire. Cum igitur | Ecclesia et Monasterium sacrarum Monialium in Ebresecca instinctu diaboli sit combusta, et ob hanc | combustionem devenerint dicte domine ad nimiam paupertatem, caritatem uestram ortam, uobis in | remissionem peccaminum iniungentes, ut eisdem dominabus Religiissimam uitam ducentibus, | in subuentione paupertatis ipsarum, et Reedificatione claustrum, de bonis a deo vobis collatis, uestras | pias elymossinas errogetis, Et omnibus vere penitentibus et confessis, qui dictis sacris | Monialibus in Relevationem Claustrum earum usque ad perfenitum opus, manum porrexerint adiutri- | cem, de misericordia omnipotentis dei et gloriose matris eius Marie, xx dies criminalium, et | viginti venialium de iniuncta eis penitentia misericorditer indulgemus. Datum in eodem | loco, Anno domini. Millesimo CC. lxxviiij. Indictione vij. quas literas nostro sygillo precepimus roborari.

9.

1282, 5 Aprils.

Bonitate diuina, Frater Johannes, Lethoviensis Episcopus, ordinis domus theutonice, Christi fidelibus vniuersis, | has litteras visuris, seu audituris, salutem in domino salutarem. Cupientes quoslibet in Christo fideles ad pie- | tatis opera provocare, pro salute propria premium speciali, omnibus et singulis fidelibus corde contritis et ore confessis, qui | ex devotione locum sanctimonialium et christi ancillarum in Ebersekke, Cisterciensis ordinis, in quatuor sollempni- | tatibus anni, scilicet beate virginis marie, visitauerint, et in die dedicationum ecclesie et per octavas earumdem, et alias quandocunque devocio eos prouocauerit, et in leuamen | paupertatis earum, eis elemosinas contulerint, diuine propiciacionis gratiam petituri, auctoritate omnipotens | tis dei, et beatorum petri et pauli apostolorum eius patrociniis confisi, Centum dies venialium et quadraginta crimi- | naliū, de iniunctis sibi penitentiis, dummodo consensus dyocesani fuerit et voluntas, in nomine domini | misericorditer relaxamus presentibus in perpetuum valituris. Datum Anno domini. M. CC. LXXX secundo, In octa- | ua Pasche.

10.

1283, im März.

Ut in habitis contractibus futuri temporis dispendium caveatur, solent prudentum virorum | acta litterarum apicibus perhennari. Nos igitur Rodolfus de Balma Nobilis, et vxor eiusdem | Iudenta notum facimus presentium inspectoribus vniuersis, quod in Bonis seu possessionibus | sitis in Langnowa, videlicet viij. Scoposis usufructum tantum accipere debemus | ad vitam nostram, jure proprietatis apud Ecclesiam de Ebersecca, a qua dictum usufructum | habemus, integraliter remanente. Quandocunque vero nos de medio hujus vite contigerit | emigrare, dicta bona cum omni jure, usufructu et vtilitate, ad Ecclesiam de Ebersecca | absolute et libere revertentur, Nec aliquis heredum aut successorum nostrorum in ipsis bonis jus | sibi aliquod debebit aut poterit vendicare. Testes hujus rei sunt. Dominus Abbas Sancti urbani | Marquardus, Frater Volricus quondam Abbas in Frienisperch, frater Jo-

hannes de Wunnowa monachi | Sancti Vrbani. R. Decanus in altlishoven, Jacobus de vischbach, et plures alii fide digni. | In cujus rei testimonium, Ego . . predictus R. pro me et vxore mea predicta, Sigillum meum | duxi presentibus apponendum. Datum apud Alpurron, Anno domini M. CC. LXXXIIij. Mense | Marcio.

11.

1283, im März.

Ea que aguntur in tempore, ne simul labantur cum tempore, litterarum solent apicibus perhennari. | Ego igitur Iudenta vxor Nobilis viri R. de Balma notum facio presentium inspecto- | ribus vniuersis, quod ego consensu et voluntate predicti Mariti mei li- bera accedente, ob reme- | dium anime mee et predicti Mariti mei ac omnium predecessorum meorum dedi et contuli, do et con- | fero per presentes jure proprietario in perpetuum possidenda bona subscripta, videlicet in Schoz redditus | XXIII. Modiorum spelte, et iiiij. Avene. Item in Nebinchon vnum Maltrum Spalte, et viij. solidos denariorum. | Item in Altlishoven redditus. xvij. Solidorum, ea conditione adiecta, quod proprietate predictorum bonorum | apud Ecclesiam de Ebersecca, cui donationem ipsam feci, remanente, usufructus eorumdem bonorum | michi et predicto marito meo, quamdiu vixerimus, integraliter remaneat atque cedat. Postquam vero | me cum sepedicto Marito de medio hujus vite contigerit emigrare, predictorum bonorum usufructus | cum omnibus juribus, vtilitatibus, apendiciis, prefate Ecclesie cedet ac libere remanebit, Nec aliquis | heredum meorum aut successorum jus aliquod sibi debet in dictis bonis aliquatenus vendicare. Testes | hujus rei sunt, Waltherus de Bvttinchon miles, Jacobus de Vispach, et plures alii fide digni. In cujus | rei testimonium et robur perpetuum, presentem litteram prefate Ecclesie Sigillo predicti Mariti mei tradidi | consignatam. Datum Anno domini. M. CC. LXXXIIij. Mense Marcio . .

12.

1283, im April.

Ne gestarum rerum memoria processu temporis euanescat, solet prudentum virorum sollertia acta sua litterarum apicibus perhennare. Ego igitur | Rvodolfus de Balma Nobilis notum fa-

cio presentium inspectoribus vniuersis, quod Ego pro salute ac remedio anime mee ac predilecte con- | iugis mee Jvdente, nec non omnium parentum ac predecessorum meorum. Religiosis Do- minabus, Sanctimonialibus de Ebersecca, dedi et con- | tuli, do et confero per presentes, Jus aduocatie capelle de Ebersecca, cum omni iure quo ad me spectare videbatur, Insuper colles et | mon- tes, pascua, nemora, prata et aqueductus, que habebam seu jure proprietario possidebam iuxta villam de Ebersecca circumquaque, | cum omnibus juribus, vtilitatibus et appendiciis, quounque no- mine censeantur, predictis Sanctimonialibus trado et confero, libere et | absolute jure proprietario cum omni jure et actione, vsu et requisitione, ad bona predicta pertinentibus, ab ipsis in perpetu- um possidenda. | Renuncians pro me ac meis heredibus seu suc- cessoribus exceptioni, doli, metus, restitutionis in integrum, ac omni juris auxilio | tam canonici quamque ciuilis, per quod dicta donatio vel aliquid de predictis posset in posterum irritari. Testes hujus rei sunt. Dominus Mar- | guardus abbas Domus Sancti vrbani, frater vlricus quondam abbas in frienisperch, frater Joha- nes de Winnowa monachi predicte Domus, | R. Decanus de Alt- lishoven, Jacobus de Vispach, et plures alii fide digni. In cuius rei robur et perhennem memoriam | Sigillo meo presentem litteram communivi. Datum apud Alpurron Anno domini MCCLXXXij. Mense Aprili.

13.

1286, 9 Weinmonats.

Cvm res gesta in tempore facile queat labi cum tempore, nisi scripturarum antidoto roboretur, Ego Arnoldus | de Wedis- wile notum fieri cupio presentium inspectoribus seu auditoribus vniuersis, quod ego pensata mea salute, diutina deliberatione | prehabita, sponte renuntiavi et renuntio per presentes, omni juri advocatione, quod mihi competit seu competere poterat in bonis | dictis Echhorn, que sita sunt in Wegeringen, que Rvolfus de Etiswile, Rvolfus Meder, Volricus Molendinator, et Volricus Schvrman, | de meo scitu et permissione, pro novem libris dena- riorum monete visualis venditionis titulo contulerunt venerabilibus in Christo | — — Abbatisse et Conventui in Ebbersegga Cyster-

ciensis ordinis, dyocesis Constantiensis, pacifice et quiete perpetuo possidenda, hoc prouiso, | quod annuatim quatuor denarii censuales de ipsis bonis ad molendinum in Tvetwil presententur, Religiosis loci heremitarum fideliter conferendi. Testes hujus rei sunt. Dominus petrus viceplebanus in Etiswile, Dominus Cvorradus de velthein Mona- chus Domus Sancti urbani, frater Volricus de yfendal eiusdem domus Conversus, frater Henricus, frater Arnoldus conversi | in Ebbersegga, Magister burchardus de Sateln, et . . dictus Zvornli et alii quam plurimi fide digni. In premisorum etiam testimonium et | euidentiam, predictis Religiosis in Ebbersegga presentem literam tradidi, Sigillo meo firmiter comunitam. Datum | et Actum in Etiswile Anno domini MCCLXXX sexto , festo Dyonisii , Indictione XV.

14.

1288, 10 Winternachts

Ne res gesta in dubium ueniat, literarum apicibus a viris prudentibus commendatur. Nouerint igitur | presentium inspectores et auditores vniuersi, quod Ego Volricus de Porta vnum agrum dictum Kriegenberch , quem | H. de Swerzwendi a me in feodum habuit, et ad manus meas libere resignauit, venerabilibus in Christo | domine . . Abbatisse et Conventui in Ebbersegge, Cysterciensis ordinis, Constantiensis dyocesis, dedi, contuli, et omne | jus quod michi conpetebat uel conpetere poterat in ipso agro, tradi- didi per manus proprie protensionem, maxime | cum nichil michi in hac parte depereat, eo quod dictus H. de Swerzwendi alium agrum equivalentem | vice hujus agri mihi contulerit, et in feodum receperit, sicut in nostris partibus crebro fieri consue- | uit. In hujus rei testimonium presentem literam Conventui in Ebbergsegge contuli Sigillo meo | firmiter consignatam. Datum Alburron Anno domini MCCLXXX octauo. iiiij. Idus Nouembris. | Indictione ij.¹⁾)

¹⁾ Auf dem Siegel bemerkt man noch Spuren von zwei geöffneten Thorflügeln.

45.

1289, 4 Aprils.

Ne rerum gestarum succurrente memoria, succrescat obliuio
 mater litium, materia iurgiorum | expedit ea que geruntur, litera-
 rum apicibus perhennare. Nouerint igitur vniuersi ad quos pre-
 sentes | litere peruenerint, quod nos Heinricus Abbas de consilio
 Heremitarum, et uoluntate expressa | nostri Conuentus, utilitate
 nostra pensata, quasdam possessiones nostras sitas in Badaktal |
 prope Monasterium Ebersegge, quarum possessionum duas Scopo-
 zas habuit et possedit a no- | bis Volricus Molendinator de Ba-
 daktal, duas alias Scopozas similiter tenuit a nobis | Cvonradus
 Hornbach. Item prediolum ibidem, de quo singulis annis nobis.
 x. nummi solvebantur. | de quibus vniuersis possessionibus su-
 perius memoratis, annuatim recipere consuevimus. xxij. | solidos
 usualium duobus denariis minus, permutavimus et permutationis
 titulo alienando a nobis, | tradidimus et tradimus per presentes,
 universum jus quod in supradictis possessionibus habuimus vel |
 habere videbamur, venerabilibus in Christo — — Abbatisse et Con-
 ventui Monasterii de Ebersegge Cysterciensis | ordinis, dyocesis
 Constantiensis, recipientes versa vice ab eisdem dominabus bona
 subscripta equivalen- | tia uel meliora, In Egolzwile iure permu-
 tationis dicte domine dederunt nostro Monasterio vnam | Scopozam
 que vocatur Scopozza Yltenbrehti, que singulis annis pro censu
 reddere consuevit. X. | Modios Spalte, et XXX. ova. Item ibidem
 dederunt nobis quandam possessionem que vocatur Fri- | baches
 gvot, que possessio singulis annis solvebat quinque Modios Spalte,
 et XV. oua. | inducentes predictas dominas in corporalem posses-
 sionem bonorum predictorum, sicut et nos ipsarum dominarum |
 possessionibus predictarum incorporati, secura ac libertate pacifica
 congaudemus. Renunciantes nichilominus | pro nobis et nostris
 successoribus omni juri, auxilio tam Canonici quam civilis, scripto
 et non scripto, Con- | suetudini, literis impetratis et impetrandis
 a sede apostolica vel aliunde, et omni actioni que nobis compe-
 tere | posset in posterum vel ad presens. Testes autem qui con-
 sensu predicte permutationis interfuerunt sunt isti. | videlicet do-
 minus Arnoldus Monachus in Capella dictus de Brugtal, Volricus
 dictus Snezer, | Waltherus in dem wile de Surse, Cvonradus Rote

de Surse, Jacobus Widemer de Tagmar- | seldon, Volricus de phafna in Tagmarseldon, et Conventus nostri Monasterii fere vniuersus. | Joannes de Egolzwile, et frater Heinricus conversus de Ebersegge, et alii plurimi fide digni. | Acta sunt hec Anno domini M. CC. LXXXIX, feria secunda proxima post diem palmarum. | Ad euidentiam etiam omnium predictorum et robur inconvulsum, presens litera nostro et Conventus nostri Sigillis | est fideliter communita.¹⁾

16.

1291, 4 Jänners.

Berchtoldus Abbas Morbacensis donationem silvae (Eschenthalz), abs milite Walthero de Buettinchon sanctimonialibus coenobii Ebbersegge factam, ratam et gratam habet.

Abgedruckt Bd. I. 207.

17.

1291, 24 Februnngs.

Cum res gesta mandatur literis, nec oblivionis dampna metuit, nec impugnantis calumpniam expauescit, Ego itaque Jacobus de Schenkon Miles notum fieri | cupio presentium inspectoribus et auditoribus universis, quod venerabiles in christo domina — — Abbatissa et conventus Monasterii in Ebersegge, Cysterciensis ordinis Constantiensis dyocesis, Margaritham | filiam meam pure propter Deum in suum collegium sub regula beati benedicti militaturam in suum collegium (sic) susceperunt, cui beneficio domina Ita de Olten conjux mea di- | lecta nullatenus ingrata, de meo consensu quedam bona sua in Tagmarseldon, videlicet dimidiam scoposam quam Waltherus dictus Spilman et Henricus filius | eius excolunt, et reddit. ij. Modios Siliginis, vj. quartalia avene, et iij. pullos. Item dimidiam Scoposam de qua C. Molendinator ij. Modios Siliginis, vj. quartalia avene, et iij. pullos | los tribuit annuatim. Scoposam etiam quam Arnoldus filius Ruodolfi dicti Spilman habet, maldrum Spelte et iij. pullos inde tribuens, hec inquam bona que ad ean- | dem conjugem meam jure proprietario spectant, cum suis juribus, usuagiis et omnibus apendiciis in posco

¹⁾ Der Gegenbrief liegt in St. Urban.

et in plano, in virgulto et cespite, predicto Monasterio in Ebbers- |
egga per manum propriam atque manum meam ut pote sui tuto-
ris et defensoris voluntarie obligauit, tali conditione, quod dictum
Monasterium bona hujusmodi quiete posside- | at, donec XX. li-
bre a me uel a meis heredibus illo conferantur, que pecunia cum
data fuerit, nihil juris deinceps in talibus bonis remanebit Mona-
sterio pre- | libato. Ceterum ego una cum heredibus meis Wa-
randiam legitimam dictorum bonorum prestabo in iudicio Eccle-
siastico secularive, vel extra, quotiens necesse fuerit, | vel etiam
ab eis quorum intererit requisitum. Testes hujus rei sunt: dominus
Mathias de Schenkon miles, dominus Waltherus de Schenkon
eque miles, patruelles mei, | dominus albertus de Winterberch mi-
les, dominus burchardus de Vozingen Nobilis, Dietricus Rector
Ecclesie in Ruswile frater meus, Hartmannus domicellus | de Yfen-
dal, Gerungus domicellus de Schenkon patruelis meus, et Ruodol-
fus de Olten, aliique plurimi fide digni. In premissorum etiam
testimonium Sigillo meo | una cum sigillis honorabilium domini
mei Diethelmi de Wolhusen Nobilis, et domini Dietrici Rectoris
ecclesie in Ruswile fratris mei, hanc litteram | statui consignare.
Nos vero Diethelmus de Wolhusen et Dietricus Rector ecclesie in
Ruswile predicti, ad petitionem domini Jacobi de Schenkon | mi-
litis amici et fratris nostri dilecti, nostra Sigilla huic scripto fe-
cimus apponi. Datum et actum in Ebbersegga Anno domini
MCCXC primo, Mathie | apostoli, Indictione iij.

Mea Abundante fuit

18.

1294, 27 Mai.

Ego Wernherus cognomento Wiger, burgensis in berno, no-
tum facio presentium inspectoribus et | auditoribus universis, quod
venerabiles in Christo domina — — Abbatissa et conventus in
Ebersegga, Cysterciensis | ordinis, constantiensis dyocesis, que-
dam bona sita in Vischebach uulgo dicta Wigers govt, posse- |
derunt, in quibus aliquid juris me habere putans, contra ipsas
querimonialem actionem move- | re decreveram, sed bonorum me-
diante consilio, amicabilem compositionem non repudiaui, recep- |
tisque ab eisdem religiosis XXX. octo solidis, monete currentis,
ultra renunciavi uiva | voce et renuncio nunc in scriptis, omni
juri, in petitioni vel actioni, quod seu que michi | competere pos-

set super bonis in Vischebach superius memoratis, volens et constituers quod | nec michi nec alicui meorum heredum deinceps liceat hujusmodi bona repetere in iudicio ecclesiastico | secularive, vel extra, maxime cum in hac parte me ipsum omnesque meos heredes, beneficio et auxilio iuris privem presentium per tenorem. Testes hujus rei sunt, Dominus Cuonradus de Wetin- | gen monachus sancti vrbani, dominus Nicolaus Incuratus ecclesie in cella, Cuono villicus in Vische- | bach, Henricus filius eiusdem, Wernherus de Niderwile, Volricus frater suus, Ruodolfus Wiger, et Cuonradus | de Hilverdingen, aliquique plurimi fide digni. In premissorum etiam testimonium et robur, quia | sigillum proprium non habeo, Sigillis virorum honorabilium domini Volrici¹⁾ de Palma nobilis, et domini Nicolai | Incurati in cella, hanc literam petii consignari. Nos vero de Palma et de cella predicti, ad petitionem Wernheri Wiger nostri amici prelibati, hoc scriptum sigillorum nostrorum caractere com- | munimus. Datum et Actum Vischebach Anno domini MCC Nonagesimo quarto, in festo domini | ce ascensionis. Indictione vij.

19.

1295, 6 Christmonats.

Nos Waltherus et Volricus de Bvtinchon fratres, notum facimus presentium inspectoribus et auditoribus vniuersis, quod licet pie recordationis quondam dominus Waltherus de Bvtinchon miles pater noster | dilectus, valens corpore, quandam silvam dictam Esche sitam inter Hvetwile et Engelbrechtingen, cum suis appendiciis omnibus contulerit, tradiderit, assignaverit, et sollempni donatione facta | inter vivos, dederit in puram Elemosinam domui in Ebersegga, Cysterciensis ordinis, Constantiensis dyocesis, et talis collatio facta fuerit cum ea cautela, quam canones, leges, vel eciā terre consuetudines | in hujusmodi piis collationibus exigunt, sicut vivis testibus et litteris poterat comprobari, nos tamen proprie salutis immemores, eandem domum in ebersegga grauiter dampnificare, enormiter | ledere, et sicut nunc profitemur molestare indebite, occasione dicte silve nullatenus metue-

¹⁾ Aus Versehen wurde in Melchior Russens Chronik (S. 75) Rulf statt Ulrich gesetzt.

bamus, Tandem bonorum mediante consilio et maxime domini Wernheri de Eptingen Militis, et domini Hartmanni de Bvtinchon | patruelis nostri eque militis, quos vtrimeque voluntarie elegimus in arbitros hujus cause, ad indagandam et investigandam predicte collationis formam, an valens esset an infirma, studuimus industrie laborare. Quod cum | scireremus nos fore insufficientes ad hujus indaginis exercitium, nomine nostro et nomine domine Elyzabethe de Wediswile matris nostre, nec non fratum et sororis nostre coheredum nostrorum nomine, fide data nomine juramenti pro- | misimus nos ratum et gratum habituros, quicquid de Eptingen et de bvtinchon predicti duo milites, in quos non solum nos et co-heredes nostri, verum etiam Abbatissa et conventus in ebersegga voluntarie compromisimus, super | hoc negotio determinarent, Qui duo arbitri accepta in hac parte plenaria potestate, visis litteris super collatione prefate silve conscriptis, diligente deliberatione prehabita, eandem | piam collationem a patre nostro quondam fac- tam aprobaverunt, ipsam censentes in suo debere robore perma- nere nobis nostrisque coheredibus siue nostris successoribus super repetitione predicte silve ex vi compromissi | et arbitrii perpetuum silencium imponendo; et licet sepedictam quondam patris nostri piam collationem vigorosam censerent, tamen ad majorem caute- lam, nos vna cum domina Elyzabetha matre nostra, Rvadolfo | et Johanne fratribus nostris, et agnete sorore nostra, predictam sil- vam Esche, cum suis juribus, attinentiis, novalibus, et appendiciis vniuersis, denuo resignauimus, alienavimus, et publice ac sollempni | stipulatione adhibita tradidimus Cenobio in Ebersegga prenotato. Et nichilominus, paternum morem inmitantes, rursum devestivimus nos nostrosque coheredes de re prescripta, et Moniales | de eber- segga de ipsa investimus, protestantes publice viva voce et hiis scriptis, quod nec nobis nec alicui coherendum vel successorum nostrorum quicquam juris remansit in silva Esche, vel in suis novalibus | et attinentiis, si enim aliquid jus in ipsis hactenus habebamus, vi presentium resignamus, eo quod iussu arbitrum se- decim libras denariorum accepimus in recompensationem totius juris quod nobis in Silva | Esche, vel suis appendiciis competere sperabamus. Et ne quis de cetero domum Ebersegga inquietare presumat in possessione silve prenotate, renunciamus pro nobis nostrisque coheredibus ac successoribus universis | omni beneficio

ac patrocinio juris tam canonici quam civilis quam consuetudinarii statuti exceptionis doli mali et in factum, exceptionis non numerate pecunie non tradite non solute, deceptionis ultra dimidiam | justi precii, juris dicentis, generalem renunciationem non valere nisi precesserit specialis transactionis, replicationis, et totius in contrarium allegationis, per quod aliquid de premissis posset ad presens vel imposterum revocari. | Testes hujus rei sunt: dominus Wernherus de Eptingen, dominus Hartmannus de bvtinchon, dominus Johannes de Yfental, milites; Heinricus anshelmi, Johannes ad fontem, Johannes dictus phirter, et Bvrchardus | faber, bvrien-ses in Zovingen, aliique plurimi fide digni. In premissorum etiam testimonium et robur ego Waltherus pro me ipso et Volrico fra-tre meo, qui Sigillum proprium non habet, et pro omnibus coheredibus | meis, hanc literam sigillo meo consignaui, cum sigillis virorum honorabilium domini Heinrici Prepositi Ecclesie Zovingen-sis, domini Wernheri de Eptingen, et domini Hartmanni de Bvtinchon Militum, | quos vna cum heredibus meis hoc scriptum pecii consignare. Nos vero Prepositus, de Eptingen, et de Bvtinchon predicti, ad petitionem Waltheri et Volrici de Bvtinchon suorum-que coheredum, hoc scriptum | Sigillis nostris firmiter roboramus. Datum et Actum Zovingen, Anno Domini M. CC. nonagesimo quinto, festo Beati Nicolai episcopi.¹⁾

¹⁾ Daß das Gotteshaus Ebersegg am Ende des 16 Jahrhunderts ein-gegangen und mit Rathhausen vereinigt worden war, ward bereits Bd. II. (S. 24.) nachgewiesen. Die morschen Klostergebäude wurden nach und nach abgetragen (S. 26.), und selbst die Kirche erlebte nur wenige Jahr-zehende des 17 Säculums; denn schon unterm 28 März 1618 gestattet Johannes Hausmann, Generalvikar Bischofs Jacob von Constanz, der Abtissin und dem Convente von Rathhausen, die alte Klosterkirche in Ebersegg zu schleissen, die dort pflichtigen heiligen Messen und das ewige Licht in die Capelle zu versetzen, und ein Kreuz an der Stelle der nie-dergerissenen Kirche aufzurichten. (Archiv Rathhausen.)

